

Nadzór i wsparcie pedagogiczne w katechezie

Educational Supervision and Support in Catechesis

Wprowadzenie

Szczególnym wyzwaniem współczesnej działalności apostołskiej wspólnoty Kościoła katolickiego jest posługa katechetyczna, co znacząco zostało ukazane w słowie wstępnym do *Dyrektorium ogólnego o katechizacji* Kongregacji ds. Duchowieństwa z 1997 r. Całość dokumentu podkreśla troskę Kościoła o człowieka i możliwości, jakie daje współczesna działalność katechetyczna. Jak czytamy we wprowadzeniu, Kościół, *za pośrednictwem katechezy, (...) pragnie wzbudzić w sercach chrześcijan „zaangażowanie dla sprawiedliwości” i „opcję preferencyjną na rzecz ubogich” w świecie, w którym jego obecność byłaby rzeczywiście światłem, które oświeca, i solą, która przekształca*¹. Podstawowym celem powstania powyższego dokumentu było wsparcie Kościołów partykularnych w redakcji własnych dyrektorium katechetycznych i katechizmów, które uwzględniając zróżnicowane sytuacje i potrzeby duszpasterskie, wymagają, aby dzięki temu osiągnąć wysoki poziom jakościowy i metodyczny katechezy. Dla Kościoła katolickiego w Polsce *Dyrektorium ogólne o katechizacji* stanowiło niewątpliwie cenną inspirację wobec sytuacji i doświadczeń, którym należało wyjść naprzeciw. Owoc podjętej pracy stanowi *Dyrektorium katechetyczne Kościoła katolickiego w Polsce*, zatwierdzone przez Konferencję Episkopatu Polski w Łowiczu 20 czerwca 2001r.²

¹ Kongregacja ds. Duchowieństwa, *Dyrektorium ogólne o katechizacji*, Rzym 1997, nr 17 (dalej: DOK).

² Konferencja Episkopatu Polski, *Dyrektorium katechetyczne Kościoła katolickiego w Polsce*, Kraków 2001 (dalej: PDK).

Nauka religii w polskiej szkole – podstawa prawna

Przemiany polityczne w Polsce po 1989 r. stały się okazją do zmiany organizacji posługi katechetycznej³. Jednym z pierwszych postulatów Episkopatu Polski względem Państwa była kwestia poruszona podczas Konferencji Plenarnej 2 maja 1990 r., dotycząca przywrócenia nauki religii w szkołach. Odpowiedź władzy rządzącej była niemal natychmiastowa. 3 sierpnia 1990 r. wydano Instrukcję Ministra Edukacji Narodowej, która przywracała naukę religii w szkołach od roku szkolnego 1990/1991, a 24 sierpnia 1990 r. II Instrukcję, która wyznaczała główne zasady współdziałania z Kościołem i innymi związkami wyznaniowymi⁴. Następnym etapem legislacyjnym było umieszczenie odpowiednich zapisów prawnych w Ustawie o systemie oświaty z dnia 7 września 1991 r.⁵ Na podstawie odpowiednich zapisów prawnych w Ustawie o systemie oświaty oraz I i II Instrukcji powstało Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 kwietnia 1992 r. sprawie warunków i sposobu organizowania nauki religii w szkołach publicznych ze zmianami w Rozporządzeniu z 30 czerwca 1999 r.⁶

Istotnym aktem prawnym wzmacniającym status nauki religii w polskiej szkole stał się Konkordat między Stolicą Apostolską a Rzeczpospolitą Polską podpisany w Warszawie 28 lipca 1993 r. Polskę reprezentował ówczesny minister spraw zagranicznych Krzysztof Skubiszewski, a Stolicę Apostolską nuncjusz Józef Kowalczyk. W poniedziałek, 23 lutego 1998 r. Ojciec Święty Jan Paweł II ratyfikował Konkordat zawarty 28 lipca 1993 r. między Stolicą Apostolską a Rzeczpospolitą Polską. Przed południem tego samego dnia prezydent Rzeczypospolitej Polskiej Aleksander Kwaśniewski ratyfikował w Warszawie tenże Konkordat w imieniu Rzeczypospolitej Polskiej. W uroczystym akcie ratyfikacji w Watykanie wzięli udział Sekretarz Stanu kard. Angelo Sodano, sekretarz ds. relacji z państwami abp Jean-Louis Tauran, drugi prefekt Domu Papieskiego biskup

³ Por. S. Skuza, *Nauczanie religii w Polsce w świetle prawa państwowego po roku 1945*, w: *Nowa Ewangelizacja*, Poznań 1993, s. 242; por. S. Zubek, *Jak usuwano religię ze szkół*, „Lad” 8 (1990) nr 37, s. 3; por. J. Szpet, *Ważniejsze aspekty w polskiej katechezie XX wieku*, [online], [dostęp: 19 listopada 2013]. Dostępny: http://www.katecheta.pl/2000/02/V_01.htm

⁴ Por. „Pismo Okólne Biura Prasowego Episkopatu Polski” 23 (1990) nr 19, s. 2.

⁵ *Ustawa o systemie oświaty*, Dz.U. z 1991 r., nr 95, poz. 425 (dalej: SO).

⁶ *Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 czerwca 1999 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie warunków i sposobu organizowania nauki religii w szkołach publicznych*, Dz.U. z 1999 r., nr 67, poz. 753.

elekt Stanisław Dziwisz i radca nuncjatury ks. prałat Nikola Eterović. Obecny był także ambasador Rzeczypospolitej Polskiej przy Stolicy Apostolskiej Stefan Frankiewicz. W artykule 12 Konkordatu czytamy: *1. Uznając prawo rodziców do religijnego wychowania dzieci oraz zasadę tolerancji Państwo gwarantuje, że szkoły publiczne podstawowe i ponadpodstawowe oraz przedszkola, prowadzone przez organy administracji państwowej i samorządowej, organizują zgodnie z wolą zainteresowanych naukę religii w ramach planu zajęć szkolnych i przedszkolnych. 2. Program nauczania religii katolickiej oraz podręczniki opracowuje władza kościelna i podaje je do wiadomości kompetentnej władzy państwowej. 3. Nauczyciele religii muszą posiadać upoważnienie (missio canonica) od biskupa diecezjalnego. Cofnięcie tego upoważnienia oznacza utratę prawa do nauczania religii. Kryteria wykształcenia pedagogicznego oraz forma i tryb uzupełniania tego wykształcenia będą przedmiotem uzgodnień kompetentnych władz państwowych z Konferencją Episkopatu Polski. 4. W sprawach treści nauczania i wychowania religijnego nauczyciele religii podlegają przepisom i zarządzeniom kościelnym, a w innych sprawach przepisom państwowym. 5. Kościół katolicki korzysta ze swobody prowadzenia katechezy dla dorosłych, łącznie z duszpasterstwem akademickim⁷.*

Strukturę organizacji lekcji religii w szkole, oprócz powyższych aktów prawnych, reguluje również porozumienie pomiędzy Konferencją Episkopatu Polski oraz Ministrem Edukacji Narodowej z dnia 8 czerwca 1993 r. i kolejne, z dnia 6 września 2000 r. w sprawie kwalifikacji zawodowych wymaganych od nauczycieli religii⁸.

Powrót katechezy do szkoły wprowadził na nowo ład w systemie społeczno-wychowawczym szkoły, którego integralność obejmować powinna także lekcje religii⁹. Jak podkreślał Jan Paweł II w czasie swojej pielgrzymki apostolskiej we Włocławku, katecheza w szkole stanowi swoiste zadanie dla Kościoła, w niej bowiem spotykają się wiara i wychowanie, które ze swej natury zwrócone są ku wspólnemu

⁷ Konkordat zawarty 28 lipca 1993 r. między Stolicą Apostolską i Rzeczpospolitą Polską, ratyfikowany 25 marca 1998 r., Dz.U. z 1998 r., nr 51, poz. 318.

⁸ Por. Dz.U. MEN 2000, nr 3, poz. 21.

⁹ Por. K. Nycz, *Nowa sytuacja duszpasterstwa po powrocie katechezy do szkół*, „Ateneum Kapłańskie” 120 (1992), s. 233–242; por. T. Panuś, *Powrót nauczania religii do polskiej szkoły – w kontekście historycznym*, „Katecheta” 39 (1995), s. 70–76; por. T. Kukołowicz, *Szkoła systemem społeczno-wychowawczym*, w: *Katecheza w szkole*, red. J. Kruciana, Wrocław 1992, s. 39; por. J. Szpet, *Przyszłość lekcji religii w polskiej szkole*, Poznań 2002, s. 11.

celowi, aby człowiek stawał się w pełni sobą, a przez to chrześcijaninem¹⁰. Te nowe doświadczenia, związane z obecnością nauki religii w szkole i posługą katechetyczną, stały się przyczynkiem do dyskusji na temat szans i zagrożeń nauki religii w szkole. Przedmiotem tych dyskusji było przede wszystkim wskazanie, że katecheza i nauka religii to nie to samo¹¹. Problem ten dotyka bowiem katechezy, która jest zadaniem własnym Kościoła, natomiast nauczanie religii jest zarówno zadaniem Kościoła, jak i szkoły, stając się jednym z przedmiotów szkolnych¹².

Posługa katechetyczna w szkole wiąże się ściśle z koniecznością podporządkowania się przepisom prawnym i zwyczajom panującym w szkole. Dotyczy to przede wszystkim obowiązków, z których winien wywiązać się nauczyciel, a zatem także katecheta. Należy zwrócić uwagę, iż świadomość odpowiedzialności przed Bogiem i świadectwo sumienności wobec ludzi mogą w tej materii być mobilizujące.

Organizacja nauczania religii w szkole zakłada także konieczność zastosowania się katechetów do istniejących przepisów odnoszących się do nadzoru pedagogicznego, wystawiania ocen w ciągu roku oraz ocen na świadectwie, pracy z dziećmi i młodzieżą w obrębie szkoły, a także współpracy i kontaktów z rodzicami.

Współczesna szkoła, a w niej posługa katechetyczna stawia niewątpliwie przed katechetami, zarówno świeckimi, jak i duchownymi, nowe wymagania i zadania. Jednocześnie należy podkreślić, iż daje również w miarę możliwości środki i pomoce do wypełnienia tych zadań, wśród których szczególną rolę spełnia umiejętnie zaplanowany i prowadzony nadzór pedagogiczny i doradztwo metodyczne.

Podstawa prawna nadzoru pedagogicznego

Państwowe akty prawne

Dokonując analizy zapisów prawa państwowego dotyczących sprawowania nadzoru pedagogicznego w polskich szkołach, należy

¹⁰ Por. J. Krucina, *Wprowadzenie*, w: *Katecheza w szkole*, s. 7–8.

¹¹ Por. R. Murawski, K. Misiaczek, *Katechizacja: szanse i trudności*, „Ateneum Kapłańskie” 507–508 (1993), s. 233; por. P. Tomasiak, *Katecheza a szkolne lekcje religii*, „Homo Dei” 1 (1999), s. 71–79.

¹² Por. P. Tomasiak, *Szanse i zagrożenia nauki religii w zreformowanej szkole*, „Katecheta” 1 (2000), s. 5.

wskazać instytucje i osoby odpowiedzialne za cały system edukacyjny oraz poszczególne zadania oświatowe.

Podstawowy akt prawa państwowego stanowi Ustawa o systemie oświaty z dnia 7 września 1991 r. Stanowi ona szczegółowe rozwinięcie norm konstytucyjnych, określających prawo obywateli do nauki oraz strukturę i organizację procesu edukacyjnego realizowanego przez państwo. Dodatkowe uszczegółowienie w aspektach np. gospodarki finansowej szkół, placówek i kuratoriów oświaty, zatrudnienia pracowników szkół i placówek, zasad i procedur awansu zawodowego regulują ustawy o finansach publicznych, *Karta nauczyciela* i *Kodeks pracy*. Akty wykonawcze dla powyższej Ustawy o systemie oświaty w zakresie struktury i zadań nadzoru pedagogicznego stanowią między innymi następujące Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej:

- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 10 maja 2013 r. w sprawie nadzoru pedagogicznego¹³,
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 7 października 2009 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie organizacji kuratoriów oświaty oraz zasad tworzenia ich delegatur, działające na podstawie art. 32 ust. 4 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty¹⁴,
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 12 marca 2009 r. w sprawie szczegółowych kwalifikacji wymaganych od nauczycieli¹⁵,
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej w sprawie warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy oraz przeprowadzania sprawdzianów i egzaminów w szkołach publicznych z późniejszymi zmianami, działające na podstawie art. 22 ust. 2 pkt 4 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty¹⁶,
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 18 października 2010 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny w publicznych i niepublicznych szkołach i placówkach¹⁷,
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 czerwca 1999 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie warunków i sposobu organizowania nauki religii w szkołach publicznych na

¹³ Dz.U. z 2013 r., poz. 560.

¹⁴ Dz.U. z 2009 r., nr 168, poz. 1325.

¹⁵ Dz.U. z 2009 r., nr 50, poz. 400.

¹⁶ Dz.U. z 2007 r., nr 83, poz. 562, z późniejszymi zmianami.

¹⁷ Dz.U. z 2010 r., nr 215, poz. 1408.

podstawie art. 12 ust. 2 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty¹⁸,

- Porozumienie pomiędzy Konferencją Episkopatu Polski oraz Ministrem Edukacji Narodowej z dnia 8 czerwca 1993 r. oraz z dnia 12 marca 2009 r. w sprawie kwalifikacji zawodowych wymaganych od nauczycieli religii¹⁹.

Mając na względzie złożoność procesu edukacyjnego i funkcjonowania oświaty, należy zauważyć, iż powyższe akty prawne nie wyczerpują zakresu działań nadzoru pedagogicznego. Obok norm prawa państwowego trzeba również zwrócić uwagę na umowy międzynarodowe przyjęte przez państwo, wśród których w polskim systemie oświaty zasadniczą rolę pełni Konwencja nowojorska o prawach dziecka²⁰ oraz Konwencja paryska w sprawie zwalczania dyskryminacji w dziedzinie oświaty²¹.

Regulacje prawa kościelnego

Przechodząc do analizy prawa kościelnego w zakresie nadzoru pedagogicznego w katechezie, należy na wstępie zaznaczyć różnorodność terminów i określeń, które są zbieżne z poruszaną kwestią. Brakuje bowiem bezpośrednich odniesień do terminu nadzoru pedagogicznego zastępując i odwołując się do odpowiedzialnych za posługę słowa dokonującą się w nauczaniu katechetycznym.

Źródło regulacji prawnych stanowi zatem *Kodeks Prawa Kanonicznego* z 1984 r., który podkreśla własny i poważny obowiązek, zwłaszcza duszpasterzy, oraz troskę o katechizację ludu chrześcijańskiego. Troskę tę rozszerza na wszystkich członków Kościoła, ukazując niezastąpioną rolę i obowiązek rodziców działających pod kierownictwem władzy kościelnej. Odpowiedzialnymi za posługę katechetyczną czyni według struktury administracyjnej Kościoła Konferencję Episkopatu wraz z możliwością powołania odpowiednich urzędów katechetycznych, w diecezji biskupa diecezjalnego, w parafii i szkołach na jej terenie proboszcza oraz współpracujących z nim duchownych, członków instytutów życia konsekrowanego i stowarzyszeń życia apostołskiego oraz wiernych świeckich²².

¹⁸ Dz.U. nr 67, poz. 753.

¹⁹ Dz.U. z 2009 r., nr 50, poz. 400.

²⁰ Dz.U. z 1991 r., nr 120, poz. 526, popr. Dz.U. z 2000 r., nr 2, poz. 11.

²¹ Dz.U. z 1964 r., nr 40, poz. 268.

²² Por. *Kodeks Prawa Kanonicznego*, Pallottinum 2008, kan. 545, 773–777 (dalej: KPK).

Dopełnienie oraz szczegółowe określenie struktury i organizacji posługi katechetycznej, a zatem również sprawowanie swoistego nadzoru pedagogicznego stanowią dokumenty Urzędu Nauczycielskiego Kościoła oraz regulacje prawne Kościołów lokalnych. Szczególną rolę spełnia wspomniane już we wprowadzeniu *Dyrektorium ogólne o katechizacji* Kongregacji ds. Duchowieństwa z 1997 r., które przedstawia wytyczne i fundamentalne zasady teologiczno-duszpasterskie dotyczące katechizacji dla całego Kościoła. Stanowi ono kontynuację myśli katechetycznej podjętej na Soborze Watykańskim II, zawartej w *Directorium Catechisticum Generale (Ogólnej instrukcji katechetycznej)* z 1971 r. oraz adhortacji apostolskiej Jana Pawła II *Catechesi tradendae* z 1979 r. Konieczność nowej redakcji dokumentu i poszerzenia powyższych wskazań katechetycznych wynikała przede wszystkim z powstałych nowych problemów ewangelizacyjnych we współczesnym świecie²³. W *Dyrektorium katechetycznym Kościoła katolickiego w Polsce* znajdujemy natomiast szczegółowy opis struktury i organizacji posługi katechetycznej w Polsce, uwzględniający planowanie (*Ogólnopolski plan duszpastersko-katechetyczny*) i zadania instytucji centralnych, takich jak Komisja Wychowania Katolickiego oraz Krajowe Centrum Katechetyczne, oraz w diecezjach działalność Diecezjalnych Referatów Katechetycznych i Diecezjalnej Rady Katechetycznej.

Organizacja katechizacji i odpowiedzialność za kształt tej posługi dotyka również formacji katechetów, ich przygotowania dydaktycznego, metodycznego, właściwego planowania i wyposażenia we właściwe środki dydaktyczne. W tym obszarze należy podkreślić wartość dokumentów przygotowanych przez Komisję Wychowania Katolickiego, a mianowicie *Podstawę programową katechezy Kościoła katolickiego w Polsce*²⁴ i *Program nauczania religii z 2001r.*²⁵ Ze względu na reformę oświaty w Polsce, zaplanowaną na lata 2009–2012, wprowadzającą obniżenie wieku rozpoczynania spełniania obowiązku szkolnego od 5. roku życia, Komisja Wychowania Katolickiego Konferencji Episkopatu Polski przygotowała nową *Podstawę programową katechezy Kościoła katolickiego w Polsce*²⁶ i *Program nauczania*

²³ Por. C. Bissoli, *Dyrektorium ogólne o katechizacji*, w: *Katecheza Kościoła w świetle Dyrektorium ogólnego o katechizacji*, praca zbiorowa, Kraków 1999, s. 13.

²⁴ Konferencja Episkopatu Polski, *Podstawa programowa katechezy Kościoła katolickiego w Polsce*, Kraków 2001.

²⁵ Komisja Wychowania Katolickiego Konferencji Episkopatu Polski, *Program nauczania religii*, Kraków 2001.

²⁶ Konferencja Episkopatu Polski, *Podstawa programowa katechezy Kościoła katolickiego w Polsce*, Kraków 2010.

religii rzymskokatolickiej w przedszkolach i szkołach²⁷. Dokumenty te zostały zatwierdzone przez Konferencję Episkopatu Polski i wprowadzone do użytku Uchwałą Komisji Wychowania Katolickiego z dnia 9 czerwca 2010 r.²⁸

Regulacje prawne nauczania religii stanowią również inne zarządzenia i akty prawne instytucji odpowiedzialnych za posługę katechetyczną z ramienia Konferencji Episkopatu Polski, szczególnie Komisji Wychowania Katolickiego. Należy wymienić zwłaszcza *Zasady oceniania osiągnięć edukacyjnych z religii rzymsko-katolickiej w szkołach* z 25 sierpnia 2008 r.²⁹, *Regulamin zatwierdzania programów nauczania i podręczników w szkolnym nauczaniu religii dzieci i młodzieży* z dnia 20 sierpnia 2001 r. oraz *Wykaz zatwierdzonych i obowiązujących programów i podręczników do nauczania religii* z 16 lipca 2010 r.³⁰

Pozostałe akty prawne stanowią instrukcje, zarządzenia i wskazania wydane przez instytucje Kościołów lokalnych, zwłaszcza postanowienia Synodów Diecezjalnych oraz instytucji diecezjalnych, głównie Wydziałów Katechetycznych.

Struktura i organizacja nadzoru pedagogicznego

Zadania i oświatowe instytucje odpowiedzialne za nadzór pedagogiczny

Ustawa o systemie oświaty w rozdziale 3 *Zarządzanie szkołami i placówkami publicznymi* podkreśla rolę i zadania Ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania. Wśród tych zadań istotne miejsce zajmuje koordynacja i realizacja polityki państwa przez współpracę z wojewodami oraz innymi organami i jednostkami organizacyjnymi, na których spoczywa odpowiedzialność za funkcjonowanie systemu oświaty³¹. Oprócz zadań, które możemy określić jako zbieżne z nadzo-

²⁷ Komisja Wychowania Katolickiego Konferencji Episkopatu Polski, *Program nauczania religii rzymskokatolickiej w przedszkolach i szkołach*, Kraków 2010.

²⁸ Tamże, s. 7.

²⁹ Komisja Wychowania Katolickiego Konferencji Episkopatu Polski, *Zasady oceniania osiągnięć edukacyjnych z religii rzymskokatolickiej w szkołach* (Warszawa, 25 sierpnia 2008 r.), „Katecheta” 52 (2008) nr 10, s. 4–7.

³⁰ Komisja Wychowania Katolickiego Konferencji Episkopatu Polski, *Regulamin zatwierdzania programów nauczania i podręczników w szkolnym nauczaniu religii dzieci i młodzieży* z dnia 20 sierpnia 2001 r. oraz *Wykaz zatwierdzonych i obowiązujących programów i podręczników do nauczania religii* z 16 lipca 2010 r., [online], [dostęp: 12 listopada 2010]. Dostępny: <http://www.katecheza.episkopat.pl/pomoce.htm>

³¹ Por. SO, art. 22.1.

rem pedagogicznym, Ustawa o systemie oświaty określa bezpośrednie obowiązki Ministra właściwego do spraw oświaty w zakresie omawianego nadzoru, mianowicie Minister:

1) *sprawuje nadzór pedagogiczny nad szkołami oraz placówkami doskonalenia nauczycieli,*

2) *nadzoruje i koordynuje wykonywanie nadzoru pedagogicznego na terenie kraju, w szczególności nadzoruje działalność kuratorów oświaty w tym zakresie.*

2. *W celu realizacji zadań, o których mowa w ust. 1 pkt 2 oraz w art. 21, minister właściwy do spraw oświaty i wychowania w szczególności:*

1) *ustala podstawowe kierunki realizacji przez kuratorów oświaty polityki oświatowej państwa, w szczególności zadań z zakresu nadzoru pedagogicznego,*

2) *kontroluje sprawność i efektywność nadzoru pedagogicznego sprawowanego przez kuratorów oświaty oraz przestrzeganie przepisów obowiązujących w tym zakresie, a także może wydawać na piśmie kuratorom oświaty wiążące ich wytyczne i polecenia, z wyjątkiem indywidualnych spraw rozstrzyganych w drodze decyzji administracyjnej,*

3) *może żądać od kuratorów oświaty informacji, dokumentów i sprawozdań okresowych lub dotyczących określonej sprawy albo rodzaju spraw,*

4) *może organizować szkolenia, narady i konferencje kuratorów oświaty,*

5) *może ogłaszać w wydawanym przez siebie dzienniku urzędowym zalecane standardy wyposażenia szkół niezbędne do nauczania przedmiotów ogólnokształcących³².*

W strukturze instytucji i osób odpowiedzialnych w państwie za funkcjonowanie systemu oświaty oraz sprawowanie właściwego nadzoru pedagogicznego, Ustawa o systemie oświaty oprócz Ministra właściwego do spraw oświaty wymienia Kuratora oświaty, powoływanego i odwoływanego każdorazowo przez wojewodę w porozumieniu z Ministrem właściwym do spraw oświaty i wychowania, któremu wyznacza określone obszary działania i zadania³³. Należy w tym miejscu, zaznaczyć, iż w myśl art. 32a. 1., nadzór pedagogiczny nad publicznymi i niepublicznymi szkołami i placówkami artystycznymi sprawuje Minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego. Przepisy te jednak nie naruszają uprawnień kuratora

³² SO, art. 35. 1.

³³ Por. SO, art. 30.

oświaty w zakresie nadzoru pedagogicznego nad nauczaniem przedmiotów ogólnokształcących w tychże szkołach.

Wypełnianie zadań nadzoru pedagogicznego następuje *przy pomocy nauczycieli zatrudnionych na stanowiskach wymagających kwalifikacji pedagogicznych w kuratoriach oświaty oraz w urzędach tych organów lub podporządkowanych im jednostkach organizacyjnych*, a także przez zlecenie osobom posiadającym odpowiednie kwalifikacje *prowadzenie badań i opracowywanie ekspertyz służących ocenie efektywności działalności dydaktycznej, wychowawczej oraz opiekuńczej szkół i placówek*³⁴.

Kolejną „instytucją” odpowiedzialną za edukację i sprawującą nadzór pedagogiczny jest Dyrektor szkoły. W myśl art. 36 Ustawy o systemie oświaty, *szkołą lub placówką kieruje nauczyciel mianowany lub dyplomowany, któremu powierzono stanowisko dyrektora. (...) Dyrektor szkoły lub placówki oraz inni nauczyciele zajmujący stanowiska kierownicze, z zastrzeżeniem art. 36 ust. 2, sprawują nadzór pedagogiczny w stosunku do nauczycieli zatrudnionych w tych szkołach i placówkach, a w szkołach i placówkach prowadzących kształcenie zawodowe oraz u pracodawców, u których jest organizowana praktyczna nauka zawodu, także w stosunku do instruktorów praktycznej nauki zawodu*³⁵. W celu właściwego funkcjonowania szkoły bądź placówki oświatowej Dyrektor tworzy plan nadzoru pedagogicznego, w którym określa częstotliwość prowadzonego nadzoru oraz procedury wnioskowania i realizacji zaleceń. Ustala zadania i badane obszary, np.:

- rodzaj hospitacji,
- wewnętrzny i zewnętrzny pomiar osiągnięć uczniów,
- obserwacje i badanie prac uczniów,
- ankietowanie nauczycieli, uczniów i rodziców,
- zbieranie danych statystycznych i ich interpretowanie,
- zbieranie informacji o absolwentach szkoły,
- badanie i analiza dokumentów szkolnych,
- zbieranie informacji o pracy nauczycieli,
- inspirowanie i wspomaganie nauczycieli w zakresie innowacji i awansu zawodowego.

Dyrektor szkoły, we współpracy z nauczycielami zajmującymi inne stanowiska kierownicze w szkole, sprawując nadzór pedagogiczny, wykonuje w szczególności następujące zadania:

³⁴ SO, art. 32.

³⁵ SO, art. 36; 39.1.

- planuje, organizuje i przeprowadza wewnętrzne mierzenie jakości, w tym badanie osiągnięć edukacyjnych uczniów;
- decyduje o doborze technik i narzędzi diagnostycznych wykorzystywanych przy dokonywaniu wewnętrznego mierzenia jakości, tworzy je oraz może współdziałać w ich tworzeniu z instytucjami wspomagającymi;
- raz w roku szkolnym opracowuje raport z przeprowadzonego wewnętrznego mierzenia jakości i przedstawia go kuratorowi oświaty, radzie pedagogicznej, radzie rodziców i organowi prowadzącemu szkołę;
- analizuje wyniki sprawdzianu lub egzaminów oraz wykorzystuje je do oceny jakości kształcenia w szkole, a także podejmuje, stosownie do potrzeb, działania naprawcze lub doskonalące w tym zakresie.

Kościelne instytucje nadzorujące

Dla właściwej organizacji i planowania posługi katechetycznej Kościół wprowadził swoistą strukturę osób i instytucji odpowiedzialnych, jak już zostało to ukazane w części pierwszej, dotyczącej regulacji prawa kościelnego w zakresie nadzoru katechetycznego. Zadania katechetyczne i nadzór nad realizacją nauki religii spełniają powołane dykasterie od szczebla najwyższego – Papieska Rada ds. Krzewienia Nowej Ewangelizacji, utworzona w czerwcu 2010 r. przez Benedykta XVI (do niedawna sprawami katechizacji zajmowała się Kongregacja ds. Duchowieństwa), zaś w Kościołach lokalnych instytucje centralne, w przypadku Polski: Komisja Wychowania Katolickiego oraz Krajowe Centrum Katechetyczne (Biuro Planowania Katechezy) oraz w diecezjach Referaty (Wydziały) Katechetyczne i Diecezjalna Rada Katechetyczna. W parafii *Dyrektorium katechetyczne Kościoła katolickiego w Polsce* zaleca utworzenie Parafialnej Rady Katechetycznej. W skład Rady wchodzi proboszcz, wikariusze parafialni, wszyscy katecheci pracujący na terenie parafii oraz inni przedstawiciele parafii. Zadania odnoszące się do posługi katechetycznej w parafii w przypadku braku Parafialnej Rady Katechetycznej może podjąć Parafialna Rada Duszpasterska³⁶.

W praktyce działań katechetycznych widzimy, iż najwięcej zadań związanych z nadzorem pedagogicznym w katechezie spoczywa na Wydziałach Katechetycznych poszczególnych diecezji. Tutaj

³⁶ Por. PDK, 143.

znajdujemy odpowiednie struktury organizacyjne i formy pracy. W strukturę tę wchodzi osoby wykwalifikowane i powołane przez Biskupa diecezjalnego do pełnienia zadań wizytatorów diecezjalnych i dekanalnych (niekiedy funkcjonuje podział na wizytatora diecezjalnego i dekanalnego, bądź młodszego i starszego wizytatora, a także nazywa się ich diecezjalnymi i dekanalnymi referentami katechetycznymi lub animatorami katechetycznymi). W świetle Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej w sprawie warunków i sposobu organizowania nauki religii w publicznych przedszkolach i szkołach, *do wizytowania lekcji religii upoważnieni są odpowiednio wizytatorzy wyznaczeni przez biskupów diecezjalnych Kościoła Katolickiego i właściwe władze zwierzchnie pozostałych Kościołów i innych związków wyznaniowych. Lista tych osób jest przekazana do wiadomości organom sprawującym nadzór pedagogiczny*³⁷. Biskup diecezjalny mianuje wizytatorów katechezy na czas określony lub nieokreślony, nie ma jednak jednolitych wytycznych, kto i jakie kwalifikacje powinien posiadać jako kandydat na wizytatora nauki religii. Można odwołać się przez analogię do praktyk i wytycznych nadzoru w oświacie, stawiając następujące wymagania kwalifikacyjne:

- stopień awansu zawodowego nauczyciela mianowanego lub dyplomowanego;
- wykształcenie wyższe magisterskie teologiczne;
- ukończone formy doskonalenia w zakresie administracji lub zarządzania;
- odpowiedni staż pracy katechetycznej.

Cytowane zapisy prawa oświatowego oraz kościelnego gwarantują wizytatorom nauki religii możliwość:

- wstępu do wizytowanych parafii i szkół (przedszkoli);
- wglądu w prowadzoną przez wizytowane instytucje dokumentację dotyczącą realizacji katechezy w danym środowisku;
- hospitowania zajęć katechetycznych organizowanych przez parafię i szkołę (przedszkole), po uprzednim powiadomieniu osób odpowiedzialnych; przeprowadzania badań służących ocenie efektywności działalności katechetycznej w parafii i szkole.

Do podstawowych zadań wizytatora nauki religii, jako pracownika nadzoru katechetycznego, należy:

³⁷ Dz.U. nr 67, poz. 753, §11. 1.

- ocenianie i opiniowanie pracy katechetów szkolnych i parafialnych, zarówno w aspekcie merytorycznym, jak i metodycznym;
- prowadzenie konsultacji z katechetami, dyrektorami szkół, księżmi proboszczami, wizytatorami kuratorskimi, nauczycielami konsultantami i nauczycielami doradcami metodycznymi dla przezwyciężenia powstałych trudności i napięć w katechezie oraz właściwego rozwiązania zaistniałych problemów katechetycznych;
- pomoc w gromadzeniu i aktualizowaniu dokumentacji katechetycznej, zwłaszcza gdy chodzi o podstawowe dane osobowe katechetów, informacje o pracy katechetycznej i udziale katechetów w procesie formacyjnym, tygodniowe plany zajęć katechetów, postępy katechetów na drodze awansu zawodowego, tzn. plany rozwoju i dokumenty potwierdzające nadanie kolejnych stopni awansu, protokoły hospitacyjne i wizytacyjne, inne dokumenty;
- dostarczanie biskupowi podstawowych informacji o katechetycznej posłudze Słowa Bożego w parafii i szkołach na jej terenie przed kanoniczną wizytacją tejże parafii;
- wspieranie Wydziału Katechizacji w organizowaniu i koordynacji permanentnej i integralnej formacji katechetów przez sympozja, konferencje, kursy, warsztaty, lekcje koleżeńskie, a także rekolekcje, dni skupienia i spotkania katechetyczne z biskupem. Ponadto wizytatorzy powinni brać udział w pracach Wizytacyjnej Komisji Katechetycznej (Kolegium Wizytatorów), spotkaniach przygotowujących i podsumowujących wizytacje kanoniczne biskupa w danym dekanacie, corocznych szkoleniach i naradach, spotkaniach formacyjnych dla katechetów i nauczycieli.

Oprócz wizytatorów katechezy wyznaczonych przez Biskupa diecezjalnego, nadzór nad katechezą szkolną (przedszkolną), w zakresie metodyki nauczania i zgodności z programem, sprawuje też dyrektor szkoły (przedszkola) oraz pracownicy nadzoru pedagogicznego³⁸. Dyrektor szkoły w ramach nadzoru pedagogicznego dokonuje oceny pracy nauczyciela. Przygotowując tę ocenę, ma obowiązek uwzględnić ocenę merytoryczną pracy katechety szkolnego, ustaloną przez właściwą władzę kościelną (najczęściej przez wizytatora katechezy).

³⁸ Por. Dz.U. nr 67, poz. 753, §11. 2.

Cele i formy sprawowania nadzoru pedagogicznego w katechezie

Podstawowe cele nadzoru pedagogicznego

Podjęwając się odpowiedzi na pytanie, czemu służy nadzór pedagogiczny i jakie są jego podstawowe cele, warto sięgnąć do cytowanych już aktów prawnych, zarówno państwowych, jak i kościelnych. W Ustawie o systemie oświaty czytamy, że *Nadzór pedagogiczny polega na:*

1) *ocenianiu stanu i warunków działalności dydaktycznej, wychowawczej i opiekuńczej szkół, placówek i nauczycieli,*

2) *analizowaniu i ocenianiu efektów działalności dydaktycznej, wychowawczej i opiekuńczej oraz innej działalności statutowej szkół i placówek,*

3) *udzielaniu pomocy szkołom, placówkom i nauczycielom w wykonywaniu ich zadań dydaktycznych, wychowawczych i opiekuńczych,*

4) *inspirowaniu nauczycieli do innowacji pedagogicznych, metodycznych i organizacyjnych*³⁹. Na tej podstawie osoby i instytucje sprawujące nadzór nad szkołami i placówkami oświatowymi dbają o przestrzeganie prawa w zakresie:

- zatrudniania nauczycieli z wymaganymi kwalifikacjami,
- poprawności realizacji podstaw programowych i ramowych planów nauczania,
- zasad oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów oraz przeprowadzania egzaminów,
- przepisów dotyczących obowiązku szkolnego oraz obowiązku nauki,
- realizacji zadań statutowych szkoły lub placówki,
- praw dziecka i praw ucznia,
- zapewnienia uczniom bezpiecznych i higienicznych warunków nauki, wychowania i opieki.

Podobne cele nadzoru katechetycznego wyznaczają dokumenty Nauczania Kościoła, i tak w *Dyrektorium Ogólnym o Katechizacji* czytamy, iż celem nadzoru kościelnego jest:

- doskonalenie systemu katechizacji z ukierunkowaniem na rozwój wiary ucznia (doprowadzenie do dojrzałej wiary);
- formowanie katechetów o głębokiej wierze i dużej wiedzy, którzy byliby świadkami Chrystusa we współczesnej rzeczywistości.

³⁹ SO, art. 33.1.

Na tej podstawie formułowane są następujące zadania związane ze sprawowaniem nadzoru katechetycznego:

- nadzór merytoryczny i metodyczny nad katechetami;
- sprawdzanie jakości nauczania i wychowania religijnego;
- sprawy personalne i organizacyjne dotyczące katechezy w szkole i w parafii;
- koordynacja szkolnego nauczania religii z katechezą sakramentalną w parafiach;
- nadzór nad katechezą dorosłych i organizacją rekolekcji dla dzieci i młodzieży;
- koordynacja szkolnych rekolekcji wielkopostnych;
- organizacja kształcenia i doksztalcania katechetów, prowadzenie stałej formacji katechetycznej kapłanów, sióstr zakonnych;
- organizowanie kongregacji, konferencji szkoleniowych i warsztatów metodycznych (we współpracy z ośrodkami doskonalenia nauczycieli) oraz innych form;
- gromadzenie informacji o pracy katechetów w celu dokonywania oceny ich pracy;
- przygotowywanie i rozprowadzanie pomocy katechetycznych;
- organizowanie konkursów i olimpiad z wiedzy religijnej;
- dokonywanie analizy sytuacji środowiskowej, w której ma się odbywać katechizacja;
- wykonywanie innych zadań zleconych przez Biskupa diecezjalnego⁴⁰.

Z tego względu dla praktyki życia szkolnego i katechezy parafialnej istotne znaczenie ma przede wszystkim instytucja i praca Wydziału (Referatu) Katechetycznego oraz wizytatorów. Do istotnych zadań tychże instytucji należy kierowanie całą działalnością katechetyczną oraz czuwanie nad realizacją planu duszpastersko-katechetycznego przyjętego na dany rok przez Komisję Episkopatu ds. Wychowania Katolickiego, uwzględniającego specyfikę diecezji i zatwierdzonego przez Biskupa ordynariusza.

Wskazane powyżej ogólne cele nadzoru pedagogicznego wskazują na prowadzenie działalności w obrębie:

- diagnozy i oceniania (kontrola) – polegających na ocenianiu stanu, warunków i efektów działalności katechetycznej parafii i szkół (przedszkoli) na terenie diecezji (działalność diagnostyczno-oceniająca);

⁴⁰ Por DOK, 77; PDK, 137.

- wspomagania i doskonalenia (wsparcia) – polegających na udzielaniu merytorycznej i metodycznej pomocy katechetom w realizacji ich posłannictwa oraz inspirowaniu katechetów do podejmowania nowych wyzwań wynikających z potrzeby nowej ewangelizacji (działalność wspomagająca). Spójrzmy zatem na te dwa obszary i wypracowane formy nadzoru pedagogicznego.

Działalność diagnostyczno-oceniająca w aspekcie merytorycznym i metodycznym

Działalność nadzoru katechetycznego na tym obszarze obejmuje diagnozowanie i ocenianie działalności katechetycznej w całości lub w wybranych zakresach. Wizytatorzy katechezy w ramach działalności diagnostyczno-oceniającej dokonują systematycznej kontroli przestrzegania prawa i wypełniania obowiązków związanych z katechetyczną posługą Słowa Bożego, a także gromadzą informacje o pracy nadzorowanych katechetów.

Diagnoza i ocena dotyczy m.in.:

- realizacji Podstawy Programowej Katechezy i ramowych planów nauczania;
- dostosowania treści, metod i organizacji katechezy do możliwości psychofizycznych katechizowanych;
- przygotowania się do katechezy, także przez prawidłowo sporządzony konspekt (obowiązek konspektu dotyczy trzech pierwszych lat pracy w szkole);
- troski o pomoce katechetyczne i wystrój sali;
- wypełniania dziennika szkolnego (chodzi o rozkład materiału, wpisywanie tematów i ocen, odnotowywanie obecności uczniów);
- przestrzegania zasad oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów;
- udziału katechety w tworzeniu i realizacji programu wychowawczego szkoły;
- udziału katechety w procesie permanentnej formacji;
- przestrzegania zasad przeprowadzania egzaminów i sprawdzianów;
- zgodności posługi katechetycznej z Nauczaniem Kościoła oraz prawem oświatowym.

Podstawowymi formami działalności diagnostyczno-oceniającej są hospitacje i wizytacje. Zwyczajowo o zamierzonym terminie hospitacji

czy wizytacji informuje się odpowiednio wcześniej dyrekcję szkoły, nauczyciela religii oraz księdza proboszcza.

Celem hospitacji jest uzyskanie informacji do diagnozy lub oceny efektów pracy katechetów w zakresie wybranych elementów procesu katechetycznego. Hospitacją obejmuje się całą jednostkę lekcyjną (jednostkę zajęć), a hospitujący nie może wprowadzać zmian dotyczących tematu lekcji (zajęć) i przyjętego przez nauczyciela toku postępowania. Omówienie hospitacji powinno odbyć się w dniu jej przeprowadzenia, a w uzasadnionych przypadkach w terminie trzech dni roboczych po jej przeprowadzeniu.

Wizytacja jest podsumowującym etapem sprawowania nadzoru katechetycznego w parafii i szkole w okresie od poprzednio przeprowadzonej wizytacji. Wizytację przeprowadza się nie rzadziej niż raz na pięć lat (częstotliwość wizytacji kanonicznych parafii). Osoba prowadząca wizytację – przed jej rozpoczęciem – powinna sporządzić program wizytacji, a następnie przedstawić go księdzu proboszczowi, dyrekcji szkoły i nauczycielom religii. Program powinien zawierać:

- cele i szczegółowy zakres tematyczny wizytacji;
- czynności wizytacyjne i czas ich trwania;
- harmonogram czynności wizytacyjnych.

W terminie siedmiu dni od dnia zakończenia czynności wizytacyjnych osoba prowadząca wizytację powinna sporządzić sprawozdanie zawierające wyniki wizytacji oraz propozycję wniosków i zaleceń powizytacyjnych. Sprawozdanie to powinno być przedstawione osobom, których działalność katechetyczna była poddana ocenie oraz osobom odpowiedzialnym za skierowanie katechetów do realizacji posłannictwa eklezjalnego.

Inną formą działalności nadzoru diagnostyczno-oceniającego jest mierzenie jakości pracy szkoły, uczniów i nauczycieli. Podstawowe procedury pomiaru są ukierunkowane na uzyskiwanie informacji, która da podstawę do oceny efektywności edukacyjnej szkoły, pozwoli ocenić jej mocne i słabe strony oraz będzie pomocna w projektowaniu dalszego rozwoju placówki. Na podstawie ogólnych założeń dotyczących mierzenia jakości pracy szkoły można określić istotę pomiaru na katechezie, jego zakres, cele i metody. Pomiar efektywności edukacyjnej w katechezie polega na ocenie jakości interakcji i młodzieży. Taki pomiar odnosi się też do katechety i wówczas jest formą oceny czynności edukacyjnych podejmowanych przez katechetę. Wyniki uzyskane w toku pomiaru mogą służyć katechecie do planowania kolejnego cyklu zajęć, czy też do dokonania zmian w procesie nauczania

i wychowania, aby podwyższyć poziom efektywności. Pomiar w katechezie obejmuje zarówno jakość nauczania, jak i jakość uczenia się katechizowanych. Kryteriami oceny są tu zoperacjonalizowane cele kształcenia oraz wymagania programowe zawarte w podstawie programowej z katechezy. Zakres pomiaru efektywności edukacyjnej obejmuje również badanie obszaru nabywania przez katechizowanych wiedzy i jej prezentacja, a zatem umiejętność korzystania z posiadanych wiadomości w toku katechezy i stwarzanych przez katechetę sytuacji problemowych oraz w sytuacjach społecznych.

Zakres pomiaru obejmuje także działalność katechety – zgodność pomiędzy planowanymi czynnościami a ich realizacją, zakładanymi celami operacyjnymi i osiągnięciami katechizowanych uczniów, uwzględnieniu przez katechetę indywidualnych potrzeb uczniów, zainteresowanie ich postępami i sposobem reakcji na nie. Wśród materiałów, narzędzi i metod badawczych szkoły obecnie stosuje się przede wszystkim: ankiety, kwestionariusze, arkusze badań, wywiad i rozmowę, hospitacje i obserwację pracy uczniów oraz analizę wyników pracy edukacyjnej.

Działalność wspomagająca i doskonaląca

Nadzór katechetyczny, oprócz działalności diagnostyczno-oceniającej, realizuje też działalność wspomagającą i doskonalącą warsztat pracy nauczycieli religii oraz wsparcie dla katechizowanych. Formami tej działalności są:

- spotkania dla katechetów w ramach ich integralnej formacji;
- przekazywanie informacji o aktualnych problemach katechetycznych i przepisach prawa dotyczących organizacji katechezy;
- udział w rozwiązywaniu bieżących problemów dydaktycznych, wychowawczych i opiekuńczych pojawiających się na katechezie;
- upowszechnianie i wdrażanie rozwiązań służących skutecznej realizacji celów i zadań katechetycznych;
- inspirowanie lub organizowanie współpracy między podmiotami i środowiskami katechetycznymi.

Jednymi z bardziej wartościowych form wspomagania pracy nauczyciela religii są konsultacje z katechetami, dyrektorami szkół, księżmi proboszczami, wizytatorami kuratorskimi, nauczycielami konsultantami i nauczycielami doradcami metodycznymi. Celem tych konsultacji może być przewyżczenie powstałych trudności i napięć w katechezie oraz wspólne poszukiwanie właściwych rozwiązań, wobec zaistniałych

problemów katechetycznych. Proponowane konsultacje służą także wsparciu w procedurze awansu zawodowego nauczyciela religii.

Warto podkreślić konieczność realizacji tegoż obszaru nadzoru katechetycznego, chociażby w kontekście ciągle wprowadzanych w szkołach reform, zmierzających do poprawy jakości pracy. Również nauczyciele religii podlegają pomiarowi jakości pracy, co przyczynia się do podniesienia poziomu jakości pracy szkoły w różnych jej obszarach. Stąd konieczność dokonywania ze strony nadzoru kościelnego oraz samych nauczycieli religii systematycznego, planowego i permanentnego pomiaru efektywności edukacyjnej w katechezie. Mierzenie jakości pracy szkoły polega na porównywaniu stanu faktycznego ze stanem pożądanym, z uwzględnieniem różnorodnych obszarów działalności szkoły.

Nadzór w zakresie wspomagania przyczynia się zwłaszcza do ożywienia zainteresowania nauką religii uczniów, rozwoju ucznia i rozwoju nauczyciela, a także budowania akceptacji społecznej dla obecności religii w szkole. W tak rozumianym wsparciu zwraca się uwagę nie tylko na wiadomości i umiejętności uczniów, ale także na zaspokajanie potrzeb związanych z wiarą, rozwojem religijnym, poszukiwaniem sensu życia i przejawianą przez uczniów aktywność w toku katechezy. Zakres wsparcia obejmuje także działalność katechety – zgodność pomiędzy planowanymi czynnościami a ich realizacją, zakładanymi celami operacyjnymi i osiągnięciami katechizowanych uczniów, uwzględnieniu przez katechetę indywidualnych potrzeb uczniów, zainteresowanie ich postępami i sposobem reakcji na nie.

W procesie budowania nowej, wyższej jakości katechizacji ważny jest odpowiedzialnie i w sposób planowy prowadzony nadzór pedagogiczny w katechezie. Wizytatorzy i instytucje sprawujące nadzór powinny uwzględniać wszystkie aspekty posługi katechetycznej, nie koncentrując się tylko na czynnościach dydaktycznych, ale dostrzegać także działalność wychowawczą, zwracając szczególną uwagę na doprowadzenie katechizowanych do spotkania z Chrystusem i do nawiązania z Nim przyjaźni oraz na czynnym udziale we wspólnocie Kościoła. Od każdego nauczyciela religii oczekuje się postawy refleksyjnego badacza efektów nauczania i działań edukacyjnych w celu doskonalenia organizacji oraz metod pracy dydaktyczno-wychowawczej i projektowania własnego rozwoju.

Podsumowując powyższą analizę treści prawnych i patrząc na praktykę prowadzonego nadzoru pedagogicznego w współczesnej katechezie szkolnej i parafialnej, warto sformułować pewne wnioski i wskazania do realizacji, przede wszystkim:

- wypracować jednolity system nadzoru katechetycznego;
- wprowadzić skuteczne narzędzia diagnozująco-oceniające;
- współdziałać i wspierać w rozwoju integralnym nauczyciela;
- wpływać na poprawę jakości pracy przez pomiar jakości pracy;
- wyznaczać cele, zadania i „strategie” na określony czas;
- wspomagać działania w celu ożywienia zainteresowania nauką religii;
- wzmacniać i budować autorytet Kościoła i katechety;
- tworzyć nowoczesną bazę dydaktyczną i metodyczną dla wsparcia katechizujących;
- budzić aktywność katechetyczną wśród księży w ramach duszpasterstwa parafialnego.

Mając na względzie ważność działania katechetycznego w Kościele, warto wsłuchiwać się w wiele cennych wskazań i uwag, wynikających z praktyki prowadzonego nadzoru katechetycznego, aby jeszcze skuteczniej oddziaływać na katechizowanych i prowadzić ich do zjednoczenia z Jezusem Chrystusem.

Summary

One of the most significant challenges in the cotemporary pastoral activities of the Catholic Church is catechetical service, both in the parish and school. The return of Catholic education to Polish schools has restored harmony to the socio-educational system, the integrity of which should include religion courses. The new experience, related to the presence of religion and catechesis in school, contributes to the discussion on the chances and threats of religious education. Catechetical service at school must conform to the school's customs and regulations, which involves first and foremost the responsibilities of a teacher and thus a religion teacher as well. It should be noted that the awareness of responsibility before God and conscientiousness towards people may constitute a motivating factor here. The organization of religious education in school also requires religion teachers to comply with the standards of educational supervision; conduct mid-term and end-term evaluation of students; work with children and teenagers within school; and co-operate with their parents.

The contemporary school, including its catechetical service, sets new requirements and tasks for religion teachers, both secular and clerical ones. At the same time, wherever possible it also provides means and instruments to fulfill those tasks, with a significant role of well planned and conducted educational supervision and methodical counseling.